

Latweefchu Awises.

51. gaddagahjums.

No. 21.

Trefschdeenâ, 24. Mai (5. Juni).

1872.

Redakteera adreffe: Pastor Sakranowicz Luitingen, pr. Frauenburg, Kurland.
Expeditijsia Besthorn f. (Nehber) grahamu bobde Zelgawâ.

Rahdita's: Wisjaunolabs sinnas. Daschadas sinnas. Par dñmtu mahju pteffchanu Wissemme. Keisars Pehteris I. ias Leelais. Beduzee-tejs seewoni. Urbildos. Raudas tingus. Labbibas un preefchu tingus. Sluddmashanas.

Wisjaunolabs sinnas.

Bersalk. Franzijas runnas fungu fapulze peenehmusi lik-tumir, kas pawehl, ka eepreefchu arri Franzija katram wih-riſchtm, kas tarra deenesta gaddos, buhs ja-seeet ſaldatâs.

Zelgawa. 30. Mai paleet 200 gaddi, ka Kreewijai jans flawejams Keisars Pehter I., tas Leelais peedſimma. Schai deenai par peemineschanu wiſſa Kreewija leeli ſwehſti tawp ſwinneti. Zelgawas bawizâs tai deenâ deewakalpoſchana tawp turreta un kâ dñdam, arri gimnaſtija un zittâs ſkohlâs ſchi flawena Keisara peedſimſchanas deena ar gohda peemineschanas runnam tawp ſwinneti.

21. Mai Ribgas leelaka beedriba, tâ ſaukta „Gewerbver-ein“ par dſelzeta abrauzu Zelgawneefus apseemoht. — Schee ſawcem weeseem par gohdu tamis eelâs, zaur kurrâhm niini nahza, nammus ar karrogeem, ſalkumeem un tepdekeem janki bija puſchtojuſchi. Waffarâ 100s Ribſineeki atkal aibrauzu prohjam. Effoht pawiffam ſahdi 1700 zilweki bijuſchi abraufuſchi. R. S—z.

Par 10. Mai breeſmahm dabujahm nupat wehl ſchis sinnas: No Santes puſſes. 10. Mai no rihta agri ſilis leetus ar wehr-toni atſpirdſinaja iſſlahpuſcho dabu, bei pehz bahrga laika ſaukite driht tik breeſmigi ſpeeda, ka warreja atkal drohſchi uſ wehrtoni gaidiht. Tâ arri bij. Ap pulkſten 1/3 pehz puſd. (tai paſchâ deenâ) birra tahda kruſſa ſemmê, kahdu firmgalwi ſche wehl ne-effoht peedſiwojuſchi. Daſchi graudi bij no pihlu pawu leeluma, zitti Atantigi ar appaku zaurumu widdit. gandriht no 1 1/2 zellu beefuma. Kur kruſſas mahkons gahja, tur darrija leelu ſkadi, wiſwairahl kahdeem 3 ſchi pagasta ſaim-neefem ir ſeemas ſehjas leelaka dalka nokappata, weenam Wiſhſchenku ſaimneekam G. wiſſi rudſi kâ ar iſkapti noptauti un no leetus ſareſti gahwojs un leiâs; ar ſemmi augſchâ un ſehs meechus. Noſcheblojams, ka neweens no teem nelaimigeem nau ſawus laukus apdrohſchinajis kruſſas beedribâ. Grahwu tilit 1/4 ſtunda no ſtraumehm tiffa aiſneſti prohjam, pſawas ihâ brihdi pahrluhda ar jaunu uhdeni. Dhtrâ deenâ pag. wezza-kais man ſtahtija, ka winnam wezzais namma gals effoht kâ ar lohdehm ſaſchauts un wiſſi kaſpoſti no dohbehm iſſudduſchi; lohju ruhtes weetu weetahm iſſiſtas.

No Ribzes. Tai 10. Mai kahdôs pulkſt. 6. no rihta ſche unahza neredſeta kruſſa, kahdu wezo un wezzi laudis nau pee-dſiwojuſchi. Sehtlas karnuppetu jeb kaſtanu leeluma kruſſa krittâ no ſipra wehja pawaddita, tâ ka reſtais namſ palikka, kam wehja puſſe lohguſ ne-iſſpehra un muſſu rudſus (kahdeem 80 ſaimneefem) ſajirta tâ, ka weetahm wairs ne preefch ſeena newarr noptaut, weetahm tik trefcha dalka palikkufi nefalaufita.

Tawat ir agree meefchi eefch ſemmes atpakkal ſadſikti, ka mai lab-buma no teem gaidams. Sohſleni, kas uſ lauku bijuſchi, tiffa noſſti, arri ſahle pſawâs ſipri draggata. Ganneem, kas ne-warrejuſchi pawahri tift, ir rohlas, ar ko azzis apſlahjuſchi, ſillas un meefas appakſch apgehrba no ſarkaneem plekkeem rai-bas zaur kruſſas zirteeneem palikkufchâs. Plika druma wee-tahm tâ iſzaurumota, it kâ zuhu barri buhiu pahri gahjuſchi. Kohleem ſeedi, lappas un pat ſari nojirſti. Dhtrâ ka Gaweefni to deemu preefch tam tawat bijis. Te nu ſtahm lauzineekſ no-ſtummis preefch ta nopohſtita uſturra awota, zitti pſauj ſemmê un dohma, meechus ſeht waj karnuppelus ſtadiht. Warbuht kâ effam wairahl ſatruhluſchees tai nelaimes brihdi ne kâ pee-ſlahjabs, jo Deews wehl ſpehſi pee zitteem augkeem zaur iſde-wigu galsu mums preeku rahdiht un truhlumy darriht pahzee-ſchamu. Uſ preefchu gan reſtais palikkim ſawus laukus pee kruſſas beedribas ne-apdrohſchinajuſchi. A. Skarre.

Mums rakſta, ka arri Bunzeneekôs, Tadaikôs, Lahdôs, Zeffchôs u. w. z. pagastôs ſaimneeku kâ arri muſſchu rudſu lauki no kruſſas un wehras tâ nojirſti, ka neweens ſalmiſch ne-palikka weffels. S.

Daschadas sinnas.

No eekſſemneehm.

No Meſchohtnes. 6. April pulkſten 4. pehz puſdee-nas muſſu Galla-Peelechnu mahjâs iſzehlahs ugguns, kas no paſtipra wakkara wehja pawezinahts it ahtri ſcho mahju wezzu un jaunu, wehl newiffai buhweht pabeigtu iſtabu, kâ arri gandriht wiſſu ſchimis ehtâs effoſchu mantu pelnôs pahrweheta. Saimneekſ patſ bija uſ Bau-ſku nobrauzis un atpakkal brauzoht puſzellâ ceandſijis ſa-was mahjâs ugguns breeſmâs; — kamehr mahjâs pah-ſteidsahs, ehtahm jumti jau bij ſakrittufchi un til ſtahi wehl degga. Tai gan no breeſmahm un behdahm pah-ments, ſaimneekſ par laimi taiſchu wehl atminnejabs, ka winnam wezzajâ iſtabâ ſkappi pahri par 300 tubleem nau-das palikkufchi, kas tubdal uggunim par laupijumu pa-likſchoht; jo iſtabai eekſcheene arri jau ſahla degt. Tifko ſaimneekſ to ſanahluſcheem dſehſeem ſinaamu darrija, no ſchi pulka diwi teizami wihri tubdal bij gattawi, ſawa nelaimiga kaimina naudas krahjumu mehginahſ no ug-guns iſtaut. Schee ſredigi wihri eelihda pa degdamâs ehtas lohgu eekſchâ un ta jau leeſmas kerdama ſkazo dur-wis ar zirwi uſlauſdami, iſglahba minnetu naudu. No zittas mantas maſ ko warreja iſglahbt; jo ugguns kohti ahtri iſplattijabs un lauzinſch aigohja, kamehr laudis pee glahbſchanas ſanahza. No kam ugguns zehlees, nau wehl

isdibbinahs. Beekneu fainneek Ehrmannis Spurris zaur scho ugguns grehku irr lohli apbehdinahts; ne ween la winnam pee puosotra tuhftoscha rubtu flahdes, bet arri tahs ruhpes, la nahkofschu seemu bes istabas pahrlaidih; ta jauna istaba, ko ar til dauds ruhpehm un puhliu usbuhwejis un kurrâ pehz pahri deenahm dohmaja eeset dshwoht, peepeschi par pelnu kopyinu pahruwehtusees. No schim ehlahm til ta wezza istaba par 150 rubtu bij apdrohschinata; ta jauna, wehl eeksch buhwes buhdama, nebij apdrohschinata. Wehl nebijahm par scho ugguns grehku famas schelabas beiguschi, te mums atkal ohtra nelaima bij Jareds. 8. April wakkara zehleenâ raddijahs Leelo-Ruhtinu mahjâs kahdâ pee laidara peebuhwetâ wahgusi ugguns un nopohstija jo ahtri wahgusi, ka arri wiffu laidaru. Lai nu gan wiffi lohpi isglahbi, tas laidars arri jau bija pawezs un pret ugguni apdrohschinahs, tomehr Ruhtinu fainneek nau bes flahdes; jo wahgusi papalikkuschas brauzamas leetas kahdu 50 rubtu wehrtibâ, arri teesa lohpu barribas un zitti mehli fadegguschi. — Lai Deews atdarra labprahligas firdis un roklas, ka tahs apbehdinateem fainneekem un kaimineem, kas abbi nesen par fawu mahju dsimtneekem palikkuschi, pee jaunu ehlu ustaischanas palihgâ nahktu.

Tahdu jauku un preeksch semkopyibas idewigu pawaffaru, kahda schi, deewesinn no zil gaddeem ne-effam peeredsejuschi. Zitteem gaddeem arri kahdureis labbi agri parahdahs filta faulite, bet nahk atkal drihs pallat aulstais seemelis ar fawu balto draugu. Bet schogadd, la Merz mehnescha widdu filts laizinsch parahdijahs, sneegu nokauseja un leddu no uppehm us juhru aishwaddija, ta arri tahs deeninas jaukas un filtas palikkuschas: 30. April bija pahri par 20 grahdu siltuma pat ehna! — Pee tahdas smuffas pawaffaras ir tee paschi knappakee kweeschi un rudsi dabuja eeselt un atspirt. Leekahs, ka kweeschi par rudseem buhs pahrafi; tee weetahm jau til kupli, ka irr janokappa, lai nekriht weldre; reds arri smuffus rudsus, — zittur 4. Mai teem jau wahpas lihda ahra. Zhpaschi idewiga schi pawaffara irr preeksch tahs seemas fehjas, kas isgahjuschu ruddeni ar skunstigeem mehfleem (superfosfatu u. z.) mehflota; ir sweschineek nomannihs starpibu starp dwei rudsu laukeem, no kurreem weens ar superfosfatu mehflotâ un us tahda dauds kuplakus un prahwalus augus, ne la ohtris. Buhtu gan lohli labba leeta; ka arri Latwju masee semkopyji wairahl sahktu bruhleht flunsmehslus, no kurreem superfosfats par derigako teel eeslattihts. — Pahri deenas preeksch Jurgeem jau sahla feht sirnus un aujas, kas nu usnahkuschi nemmahs augt, ka preeks redseht. Tillai kesa, ka ar to siltu laiku radduschees masti luffkainischi, kas weetahm sirneem jaunahs lappinas sahlt nokappah. — Wiffi lohli scho-gadd dikti agri isplauka (pehrn par waffarwehtkeem behrsi nebij salkaki, la schogadd par leeldenahm) un daudsi no winneem Aprisa beigâs jau stahweja pilndâs seedos. Leekahs, ka auglukohkeem seedeschana labbi isdohfees. T.

Rihgas wahz. aw. lassam par tahm kuffas breef-mahm, kas 10. Mai la dauds zittas weetas ta arri Rihgas pilsehtu peemellejuschas. Pulksten 4. pehz pusdeenas

iszehlees stipris pehrkons ar wehtru un kuffu, kuffa bijust til leela, kahdu rektais buhs peedshwojis. Leddus gabbali bijuschi lihds 8 lohtes smagguma, ta la netil ween lohgi, bet arri juntu dakstini tappuschu sadaufti. To flahdi pee jumteem un lohgeem ween pilsehta rehkina wiffumas us 60 tuhft. rubl.; ihpaschi skunstedahrneekem pee treibuschu lohgeem leels pohstâ darrihts (pee Gugginger k. effoht 18 tuhft. ruhthes isstas). Kuffa irr nahkusi no leela augstuma, un tapehz ar tahdu spehku krittusi, ka weetahm weenâ ruhli pahri zaurumu isstâ un zits stiklis weffels. Uhdens daugawâ no leddus gabbaleem dauhts, augstu sprizzejis gaisâ; pa dahseem finnams leels pohstâ darrihts. Tai paschai awisei tohp no Zehsehm rakstihst, ka arri Zehsu apgabbalam 10. Mai bijis breefmu deena. Tur pulksten 4³/₄ usbruffusi wehtra ar stipru kuffu; graudi bijuschi lihds ahbola leelumam un nammos lohgu ruhthes waj wiffas waj daschas istreeluschu. Bet leelaku pohstu darrihts tas weefulis, kas lihds gahjis un ehkas nosedhs, no-ahrdijte, kohkus isgahjis un kur ko aishemis, sadraggais. Kalna muischâ pee Zehsehm ehlahm junti nosweesti, daschadas buhwes fagahstas; tas masais meschinsch stary Kalnomuischu un Medera m. irr pasuddis, tee refnakee kohli no semmes israuti, widdu falaufti gull gubbâ fawweesti. No jaukâs Bluffes muischinas irr til luhschaas kopyina atlikusi; kohli noplanti, sari, spahres, falmi un dakstini gull weenâ tshuppâ. Masa 11 gaddu meitenite, klehti buhdama ehkai wekkotees us weetas nosista un tur kur wifs druppâs fahstis, klufft fawâ allinâ wista ar wiffeem fawweem zahlischeem un neweens tai netruhft. No Bluffes weefuls krehjis us Mederi, tad Seltelalmi, kas arri druppâs fagahsta, junts tahlu aishests prohjam; tapat 3 meitenes no leelzetta mallas no weefula fagahstas gaisâ usweestas un 2 nosistas un 1 smaggi sadraggata. Up-palsch Zehsehm 4 mahjas ta fagahstas, ka neweens baklis nau palizzis us ohtra. Tahlahk tad negais aishemis 2 krogus, 1 tiltu, 5 Zahna muischas mahjas, tapat Bree-kula un Leepu muischu; Keeges basnizu, Kempes muischu, Baltmalli; nahk wehl arweenu jaunâs sinas par notikkuschahm behdahm schinni breefmu deenâ. Weetahm auka fawu spehku til pret ehlahm israhdijschi, bet semmes augleem nezil nau flahdejuschi. Schi patti deena arri dauds kur semmes puffes leelu pohstu atneffusi. Remte, Jaunpils mahzitaja muischâ lauki no kuffas stipri aish-nemti; retta weeta, kur stipra wehtra nau fawu warru rahdijschi; dauds ehkas pee jumteem apflahdetas Wuppê, Skrunde, Schehde; Jaunmuischas Palizzes sudmallas pawiffam fagahstas; meschâs un dahsâs kohli aplausti, augtu kohkeem seedi notrekti, bet irr arri weffeli apgabali, kur pee laukeem nekahda flahde nau mannama. Tahds pats negais ap scho laiku irr arri gahjis zaur Wahsemmi, dauds flahdes darridams. Arri Behrterburgâ leela wehtra bijusi. Leischâs Telschu aprinkli lauki nosisti. S.

No Raibeneekem 10. Mai. Seedu mehnesis jau desmit deenas pee mums zeemojahs un fawus skaislus seedinas parahda. 28. April dabujahm pirmo pehrkoni dsideht, kusch arri siltu lectutianu no deenwisch puffes mums peewedda. Wiffur reds brangu sahli us pawahm

un Iohpius gannòs labbi pa-ehdufchus. Wittites ittin preezigi ar seedunastinam mahjäs nahk. Lebtschi, sirni, anfas, kartupeli, ir zittäs meetäs meeschi, kas preefch fwehtkeem fehti, fanakluschi un salkoht salko. Rudju lauki jau pa leelakai dallai wahrpäs lihgojahs. Bet deewamschehl, aissalkar 8. Mai atmettäs lohti karäs un jau warreja manniht, ka pehrkona twaili gaisä sakrahju-fchees. Pulksten 5. pehz pusdeenäs arri melli padebbeschi dewahs us augfchu, drihs fakla stipri sibbinohht un pehrkòs, nahya arween jo tuwahl un ar stipreem ruhzeeneem wissu gaisu fatrizzinaja. Putnu dseefmas aplussa un wissa raddiba gaidija tahs leetas, kas nahks. 5 1/2 breefmiga wehtra fazehlahs, fakla liht un lihdi ar leetu. Kriita krusa mescha ahbola leelumä. Ghlas kusteja un brakfcheja, leetus lä ar spanneem gahsahs, breefmiga wehtra junta salmus dsinna pa gaisu un leela krusa lohgu ruhthes daujsija, ka schauschalas zaur lauleem gahja to flattotees! Bet gohds Deewam, schahs breefmas til pastahweja kahdu pusstundu. Behrkòs norimma, wehtra drihs beidsahs un leetus ar krusu nostahjahs. Saulite atkal atpibdeja un putnu dseefmas no jauna gaisu pildija. Nu tikkai zilweki pilnigi to pohstu dabuja flattiht, lo lihdi schim til zaur schkirbalm un fadraggateem lohgeem bij pa dallai redsejusch. Breefmiga wehtra bij dauds kuplus kohkus nolansufe, schluhneem un rijahm salmu juntus plohsijuse un krabgus no jumteem nogahsufe. Tomehr wehl leelaku flahdi bij krusa darrijuse. Daudseem saltse rudfisch (ihpafchi kahdeem 28 Raibeneeku fainneekem) bij lä plaut noylanti un zitteem pa dallai ta fakappati, ka ja-arr ahra un jafehj waffareja. Ir sohsleni, kas pa to breefmigu laiku nebij patraukti eewahht, tikka no krusas nofisti. Schahdi tur ween warr rehkinahht no wairahl lä fesch tuhstosch rubleem. Neweens no teem fainneekem, kurru laukòs krusa tahdu pohstu padarrijuse, nau famus laukus „krusas beedribä“ apdrohschinajis. N. B.

Behterburga. Behz tahs stary Wahsemmi un Kreewusemmi jaunnoslehgtas kontraktas past leetas, par fatru franko fuhliu grahamu jamakfa Wahzu naudä 3 fudr. grafchi jeb 10 kap. Kreewu naudä; par nesfrankeeretu grahamu 5 fudr. grafchi jeb 16 kap.

— Muhfu Kungò un Keisars famu labprahhibu israhdidams irr apdahwinajis ar augstahm gohda sibwehm tohs bankeerus baronu N. Rothschildu Parise un G. Maier Rothschildu Frankfurt.

No Ddeffas. 5. Mai stary Kodima un Kurtija stazionehm us dsefzeffa rattu rinda ar prezzehm isleklusi no schkeenehm un 17 wagoni fadausiti, ta ka zeksch aiskemts.

No ahssemehm.

Berline. Bismarks waffarswehtku fesideen nobrauzis salkumòs, famä weetä pamedams Thile f. preefch ahrewalts darrihanam, un Delbrück f. walts kanzlera amolä. Dakteri notekusch, ka us kahdu pusgaddu meers janemmahs, bet waj tad dohs tik ilgi meeru.

Baldiba reis usnehmufi to karru pret wissu to kattofu partiju, kas gibb arri walts laizigu waldibu par famu appafschneeji israhdiht, nu reds, jif swarriga leeta ta irr,

lo usnehmufi un ka pateesi weeglafi nahzahs wissu Franziju uswarreht, nekä peewarreht pahwestneekus, kas famu basuizbuhfchanu ir masakajäs leetas ar wissu firdibu farga.

No Olfafs-Lottrinas pehrnä gaddä labba teefa lauschu, kas negribbeja padohtees jaunai Wahzu waldibai, aigahja us Franzijas koloniju Afrika, Mischihri. Bet mahte arri tur par fawcem behrneem lohti mas gahdaja, wissas tahs semmes un zittadas apfchlischanas netappa nezik turretas, ta ka fchee isgahjeji jo leelä truhkumä un pohstü kriita un beidsiht til lo famu dschwibu atkal nefs atpalkaf us Giropu. Ta weeniga apmeerinafchana, lo teem taggad apfchla, ka buhschoht likt ismekleht, waj Mischihres teefas nau teem pahri darrijuschas.

Franzija. Kä nupat dsirdeja, Napoleons nu fahk kusteht, islaidis rakstu, ka pehz wissas taisnibas Frantschu waldiba, no paschas tautas winnam nodohhta, stahw wehl arweenu winna rohkäs un ka til patti tauta to tam warr aemt. Bastarpan winna agrafais ministeris Rouher, tautas fapulze fehdedams, ranga zekus lihdsinahht, ar dedfgeem wahrdeem usrahda mainas un prassa atbildschanu no wisseem, kas no Napoleona beigahm lihds schim laikam Franzija waldijusch. Zerre, kad wissus nogahsahs, tad abtraki eerandfchs winna kungu, bet deewssinn. Wezzais Diers nesen tezis, ka schis taggad effoht fadohmajis un nebhuschohht wis no waldibas atkahptees, lai prettojahs jif griibedami; buhschoht us to til dohmaht, waj newarr preefch mirschanas eegrunteht brihwalsti pastahwibu.

No Arabijas. Mekka un Medina, schinnis abbòs pilfehtròs, kas turkutizzeem swehtas meetas, Merz mehnesi bij leels pulks fwehtreisneeku turku salassijusches; bet lä nu tur tais puffes koleera fehrga beeschi rahdahs, ta arri schogadd atkal fakla stary fwehtreisneekem plohsitees, ka gandrihs if no peezeem 1 miris; zitti nu steigfchu dewahs un dohdahs atpalkaf. Gan no waldibas puffes par to ruhpejotees, ka zaur staigatajeem fehrga netohp par Egipti us Giropu atkal cenesa, bet grubti tahdu leetu nowakteht.

Aihwas keisars taifahs prezzetees. Ir jau 16 jeb lä Aihneeschi flatta 17 gaddu wezs (jo Aihneeschi paschu loif dsimmuschu jau rehkina 1 gaddu wezzu). Tahs 3 wezzahs keisarenu atraitnes irr ismeklejuschas bruhiti un ta nu japrezze, walts gudreem nu irr usdohts isrehkinahht, kurra ta ihsta laimiga deena buhtu preefch fahsahm. Kad to buhs isdibbinajusch, tad buhs drihs fahsas. S.

Par prohwi. Zaur daschfahrtigu isprohweschannu effoht israhdihees, ka kad kartupeleem seedus norauj, bagatati angli irr panaklami. Kahds semneeks likka kahdä laukä, kas ar kartupeleem pa waggahm bij apstahdihts, faträ ohträ waggä seedus noraut un atradda nohst rohfoht schahdu staryibu: no 10 waggahm kur seedi tikka norauti nonehma 60 puhru, turpretti no 10 ar ne-aisstkeem seedem til 6 puhri. Waj tur nebuhtu japrohwe jau nahlofchä waffarä?

M. G—g.

Bar d'sintu mahju pirkšhanu Widsemme

no 23. Janwara 1872 — 23. Aprilim 1872.

Pahrdeweja wahrds:	Muischas wahrds:	Zit zeematu:	Zit dahlderu un grafch.:	Zit makschts:	Zit i dabl. maksfa.
Wihlen	Eigstwer	7	127 d. 47 gr.	20,360	160 r.
Pegofscheff	Piuskimois	6	151 " "	15,862	105 "
Roth	Berriora	36	764 " 45 "	89,700	116 "
Wolf	Luban	15	172 " 78 "	30,870	172 "
Kahlen	Faun Kalzenau	39	742 " 40 "	92,930	125 "
Wolf	Kempes muisch.	1	6 " 45 "	650	100 "
Walter	Ketsche muischa	3	99 " 45 "	15,121	152 "
Tiefenhausen	Faun Bebbem.	8	174 " 5 "	26,799	154 "
Tiefenhausen	Inzeem	1	28 " 57 "	4,800	165 "
Balding	Zagastichmui.	1	19 " 65 "	2,500	125 "
Riga	Biffen	2	21 " 32 "	3,416	162 "
Pander	Rehtkenmuischa	3	71 " 60 "	11,900	165 "
Mellin	Buddenbrof m.	7	250 " 79 "	38,630	153 "
Stryf	Korkillamois	1	25 " 24 "	4,500	180 "
Sivers	Muzen	3	64 " 17 "	11,115	173 "

133 2720 d. 9 gr. 369,153 rubl.

Dahlderis zaur zaurim maksfa 135 rubl.

No ta irr redsams, ka schinni gadda zetturtfni gauſchi mas zeematu semmes pahrdohs. No Janwara 1867 lihds Aprilim 1872 irr 21 gadda zetturtfni. No ſcheem 21 gadda zetturtfneem til ween tſchetròs masahl pahrdohs kà schinni beidsamà gadda zetturtfni, pr. tannis gadda zetturtfnòs no Oktober 1867 lihds Janwarim 1868; no Janwar 1869 lihds Aprilim 1869; no Oktobra 1869 lihds Janwarim 1870; no Janwara 1870 lihds Aprilim 1870. Wiſſòs 16 atliffuſchòs gadda zetturtfnòs wairahf pahrdohs. Neretti ohtr'til dauds pahrdohs, daschurcis arri trihs reis wairahf.

Bar Faun Kolzenawas zeematu pahrdewumu Mahjas weefi ſkaidraku ſianu esmu dewis. Faun Kolzenaweefchi gan warr preegates, ka winneem til mihsch leelkungs, kas winneem zeematus ne ween lehti pahrdewis, bet arri til tehwiſchligi par to gahdajis, ka wiſſi tee wezjee ſaimneeki ſawàs weetas paliffuſchi un neweens patòs no ſawas ligdas nau iſkuffinahts tizis.

Kempesmuischas leelkungs ſaweeem laudihm ſkohlàs zeematu par lehti naudu pahrdewis, 6 dahlderus 45 grafchus par 650 rubl., tas irr 100 rubl. par dahlderu. Par to jareezajahs.

Tas taggad jau deewegan peedſchwòhts, ka ſkohlàs buhſchana wiſlabbahf tã teef grunteta:

Kad zeemati teef pahrdohi, tad tohs papreeſch mehdi mehroht un pehz kahrtas eedallit, lai rohbeſchas buhtu rikligas. Ta irr weena leela wajjadſiba. Pee ſchahs mehroſchanas tas irr ittin weegli iſdarrams, ka weens semmes gabbals preeſch ſkohlàs teef nodallit.

Kad muiſchneeks turpretti papreeſch wiſſus zeematus leel mehroht un tohs pahrdohd, tad ſaimneekeem gauſchi grubti buhs ar ſkohlàs eekaiſſchanu. So fur lai wiawi nemm ſemmi preeſch ſkohlàs?

Tadeht gan ſaimneekeem preeſch zeematu mehroſchanas un pirkſchanas ſaws leelkungs buhtu jaluhds, lai noſchfir ſemmi preeſch ſkohlàs.

Un kam tad muiſchneeks to labprahd nedarris? Winnam zaur to jau nekahda ſkayde nebuhs. Saimneeki jau maksfahs.

Ka bes semmes, us tihru naudas lohni, ſkohlmeiſters us semmehm newarr dſchwòht, to neweens nelegfees, kas semneeku buhſchhanu paſihft.

Reisars Behteris I. tas Leelais

kà wiſch ſawus pawalſtneekus mohdinajis no garra tumsibas un kuhribas us garra mohdribu un titlu ſtrahdashanu.

Reem. 13. 11—14.

Kad Behterim bij iſdewees naidigeem nahburgeem, Turkeem, atnent Afowu, tad wiſch apnehmahs us Afowas un Melnas jubras iſplattit ſawu karta ſpehku. Uj to wiſch nodohmaja lit buhweht 55 karta kuggus. Lai ſchis darbs ſchiglak ſezzahs, wiſch pawehleja ſa-aiſinabt kòpà us runnas deenu Kreemusemmes bajahrus (muiſchneekus) teem uſdohdams, lai tee pee ſchi leela darba palihds.

Tohs 9 leelus linijas kuggus, pa 60 leelgabba- leem un 500 karta wihreem us latra kugga, liſka buhweht un abrinnohht patòs Reisars no ſawas kabbatas; bet us to zittu, masako kuggu buhweſchanu, bij paſcham patriarcham, bajahreem un kòpmanneem rehzh nowehreteta ſpehka doht naudu, ar to pawehli, ja kas nolika terminà ſawu nodohſchanu wilzinadams ne-eeemakfa, tam buhs dubbultu maksfaſchanu uſlitt.

Pee tahda leela darba Behteris aiſinaja no ahrsem- mehmm, ne ween tohs kuggu buhweimeſterus un zimmermannus, bet arri pulku gudri iſmahzitu jubras brauzeju, kas ſaproht kuggus waddiht, karta ſpehku us jubras iſ- riktoht un wehl turklaht iſmahzitus matrohschus. Wiſſeem ſcheem gudri mahziteem wihreem, ikweenam ſawà kahrtà, bij Kreemus mahzih. So Behterim ſidi ſahweja, ka winna pawalſtneeki, jebſchu tee puſchoti ar ſapraſchanu, tomeht mas ween mohduſchees ſawus garra ſpehkus zillabt un lohziht, tã kà tas mannamòs pee ahrſemju eedſchwota- jeem. — Behteris ſkubbinaja bajahrus, lai tee ſawus dehlus ſuhra us ahrsemmehm, lai tee tur mahzahs atſiht, zit dauds Kreemu tantai jamahzahs, kameht ta warr pree- ſkaititees pee zittahm tantahm Giropà, — un lai tee jau- neeki paſchi ſawus ſpehkus zilla un lohka wiſſadòs kunſtes amatòs un derrigàs ſinnaschanàs, lai, ka mahjàs pah- nahluſchi tee kà derrigi wibri ſawà kahrtà warr palihdſeht pee tantas apgaismoſchanas lihds puhletees un ſtrahdaht. Turklaht wiſch patòs iſlaſſija zittus no bajahru dehleem, tahrus, pee ka warreja manniht prahta mohdribu, tohs iſrikhodams, zittus us Benedigu, Hollandi un Li- worno, fur kuggus buhweja, un aikal zittus us Wahz- ſemmi lai tee tur mahzahs eefſch karta kunſtu un zittahm ſinnaschanahm.

Behteris zerreja ka bajabri tahdu uſmuddinaſchanu us prahta zillaſchanu labprahthigi un preezigi peenems, to par labbu atſidami pateiſfees. Tur raddahs zitti, kas ne- eedrohschinadamees Reisara padohmam pretti runnah, liſch- figi klannijahs azzu preeſchà, bet aif mugguras launas

dohmas flehpa. Zitti Keisara preefchâ eedrohschinajahs ar to aibildinatees, ka Kreemi effoht zilweki no zittas sortes, kam nemas nau tahdi garra spehki, lahdi tahm zittahm mahzitahm tautahm ahrsemmes. (Tâpat lâ zittahit zitti, Latweefchus turreja par tahdas sortes zilwekem, kas newarr emahzitees isteikt nei h, nei f, o un ph).

Uf tahdahm eerunnahm Pehteris bahrgi atbildeja: „Kas jums prahtâ? Ko juhs dohmajat? — Waj Deems manneem Kreewem eedewis masahl garra speklus ne lâ zittahm tautahm? Waj jums nau azzis, aufis, rohkas, kahyas un wiffi meefas panti tahdi paschi, lahdi zittahm mahzitahm tautahm? Waj Deems jums nau eedewis faprafchanu un wiffus prahtus, lai juhs tohs zillajat un wallajat paschi few un zitteem par labbu? — Bet es sinnu gau, fur ta maina! Jums pee-audsis flahit weens augons, fo juhs lohiti mihsu turrat, un tas irr: garra kuhtriba, meefas luttinafchana, ar wahrdu fakfoht: flinkumu. Tas jums irr janogreech noht, un jamett pee mallas; tad ar ruhpiqu mahzifchanohs juhsu meefas spehki eefahks fusteht un tee eemigguschi garra spehki zeltees lâ no fappeem ahrâ un augin augo wiffadâs derrigâs sinnaafchanâs, gudribâ un lunsu leetâs, tâ, ka gallâ Kreewu tauta tikpat gudri imahzita buhs, lâ zittas ahrsemju tautas.“

Wehl ar dauds zitteem wahrdeem Pehteris runnaja bajabus mohdinadamâs, ka laisk irr zeltees no garra meega. — Bij gan daschi, kas sawa Keisara gudru podobnu peenehma; bet bij atkal zitti, kas paschi sawâ starpâ runnaja: „Tas irr gan skaidra pateefiba ko Keisars fakka; — bet tatschu — nu ja — tatschu. (Tâpat lâ pirmahf daschi Latweefchi, kad tohs kahds brahlis pamahzija, mehdsâ atbildeht: „Riktigi juhsu taisniba; bet — tatschu.“) Turflahit tas leelakais pulks bahrgojahs par to, ka teem buhs schirtees no sawahm tehnu tehnu eerafchahm un amest to mihslo flinkumu un garra kuhtribu. Tâlabb tee wiffur, fur ween warreja, fleppeni puhlejahs Keisara labbu nodohmu pee tautas apgoifmoschanas nihzinahit. — Zo fur Deewa engeli strahda, tur arri wella kalpeem saws leelais darbs.

Wehl leelakas fa-anga winnu ruhpes par mihslo flinkumu, kad dabuja dîrdeht, ka patâ Keisars Pehteris taisjotees aibrant us ahrsemmehm, tur jaunâs leetas igudroht un Kreewu nederrigahm eerafchahm gallu darriht, zaur gluschi jaunahm eerikteschanahm. Tee aprunnajahs fleppeni sawâ starpâ: „Kad tuhlin us pehdahm nemahkam aisdambeht zellu tahm jaunahm eerikteschanahm, tad wehlahl tahs isgahsifees lâ pluhdi pa wiffu Kreewu walsti, aprihdamas muhsu, no tehnu tehnu laiskeem apfargatas rektas un labbumu. Kad jau taggad arween jaunisdohmatas eerikteschanas zell, kas tad gallâ goidams, kad Keisars pahrsstaigadamâs ahrsemmes, tur redsedamâs atkal zittas leetas, tahs gribbehs pahrsstahit muhsu Kreewusemmê, fur tomehr tahs mums nemâs negeld. Muhsu tehnu tehni pahrsstahwojuschi sawu muhschu bes ahrsemju gudribahm un sinnaafchanahm un irr smehti nomiruschu. Kas taggad Jareds? Sa-aizina ahrsemju wihrus muhsu tehusemmê, lai tee irr Kreewem par fshlotajcem un meisereem! Waj

to warram nest un pazeeft? Un kas to bij redsejis, ka muhsu semmê sweschizibas lohzeleem waku kauj luhgshanas nommus zelt un tur pehz sawas wihses Deewam kalpohit? Zer jasteidsahs glahbi Kreewusemmi no pahrewherifshanas, zittadi jau redsam kas notiks: ahrsemju wihrî pazeltees par waldineeleem, Kreewus nogahsîhs par kalpeem!“

Tâ schee pahrgudrineeki fleppeni spreeda un sawas dohmas fleppeni illaida landis un fleppeni plohsfajahs nemeera gars pa dauds pawalstneeku galwahn, gribbedamâs idseht to goifchumu, kam zaur Keisara Pehtera gudru gabdafchannu bij usleht par wiffu Kreewusemmi. Scho dumpineeku fleppenais padohms bij: Keisaru Pehteri nokaut.

2. Februar walfarâ 1697 Keisars Pehteris bij Le Forta nammâ. Kad patlabban taisfajahs walfarinu ehst, peemeldejahs diwi strelizi, luhgdani laj tohs laisch preefchâ. Pehteris pawehl sullainam lai isprassa kahds winneem wahrds. Tee aibild, ka minnu waijadiba ar Keisaru runnahit, dauds nohtigaka effoht nekâ to sinnaht, kahds teem wahrds. Pehteris tohdu atbildi negaidijis, isnahf abtreem fohleem ohtrâ lambari un pawehl, lai tohs abbus strelizus laisch preefchâ.

Schee abbi Keisara preefchâ nomettahs zellâs fazzidami: „Keisariska Majestete, parahdi schelastibu muhsu nofirmojuschahm galwahn!“ Pehteris prassa: „Kas juhs dñanis wehlâ walfarâ pee mannis?“ Schee atbild: „Muhs irr dñannu mihslestiba us tewi un muhsu apgruhntinas stidis, kas muhs apfuhds. Mehâ effam fleppen ismulluschu no ta pulka, kas pret tawu dshwibu apwehrejuschees. Steidsees tuhlin us Sukownina nammu, tur tu atraddisi fapulzinatus tohs, kas pehz tawas dshwibas tihlo. Tee norunnajuschees schowalkar schè Moskowâ weenu nammu eededstahit, un kad ugguns spruzzis juntâ, tad ar wiffem swanneem list swannihit, sinnadami ka pee ugguns dshchanas tu effi pirmâs isrihlotais. Tur tee norunnajuschees tai leelâ lauschu pulkâ kas pee ugguns weetas fahrees, fleppeni tewi nokaut. — Taggad pulkstens 8; ap 11. tawa dshwiba stahw bresmâs.“

Pehteris prassa, waj wifs riktigi tâ irr, lâ tee runna? Uf to schee atbild, ka tee sawu dshwibu aisseel kihlahm par to, ka pateefibu runnajuschu.

„Nu labbi,“ fakka Pehteris, „tad jau sinnu kas jadarra, bet juhs diwi paleekat schè sem waktâ.“ Wehl schee runna: „Keisariska Majestete, juhs nelaidihâ durwu fargâ eefchâ Sukownina nammâ, pirmâs winnam kluffinam aufis buhsheet eefschufsteschu to norunnatu atbildi, pee ka tee fleptawas weens ohtru pasihst.“ — Zo waijadfigu atbildi winni Keisarom kluffinam eeteiza.

Pehteris tuhlin eerakstija pawehli gwardijas kapteinim, lai minsch ap pulkstn 11. aplenz ar gwardijas saldateem Sukownina nammu.

Pee abbeem strelizeem peliffa wakti, un Pehteris atgreesahs atpakkal pee Le Forta un zitteem generateem, drohschi un meerigi runnadams par zittahm leetahm, ne ar wahrdu nepeeminnedamâs to, fo nupat no strelizeem dîrdejis. — Kad pulkstens apstta 10, tad Pehteris pa-

zehlahs no krehfla fazzidams, lai wiinu tēpat sagaida; wiinam effoht jaisdarra weens nohtihgs darbs.

Sullaini panehmis lihds, isgahjis no pils ahra, Beh-teris fehshahs famōs masōs wahgōs un brauz taisni uš Sulawina nammu. Wehl tē nemannija neweenu saldatu, bet warbuht kapteine Trubezkoj, ohtrā pušs namma ar faweem saldateem; tā dohmādams Behteris no wahgeem islahjis, eet galwu eetinis mehteli pee durwju farga, sin wiinam riktigi atbildeht, un tohp eelaisis eefšhā. Wišs štelizu bars kas tē raddahs lohti istruhlahs, eerau-đsidami Behteri wiinu widdū. Behteris to namma faim-neeku Sulawinu un wiina weesus apfweiznadams run-naja: „Neleekat mannis dehl uskawetees no fawahu is-lustefchanahm. Par juhfu šapulzinafchanu man jadohma, ka jums tē lahds lihgmibas wakars. Gaxram brauđdams eerauđsiju ugguns gaischumu pa lohgeem, eenahju pee jums brihtiau laika pakaweht, mah meegs wehl nenahl.“

Kamehr Behteris ar lahdu no šheem runnaja, ta-mehr šhee aš mugguras, žits ar zittu ar šihmehm farun-najahs. Behteris to gan nomannija, bet neliklahs ne šinnohts un šahweja drohšh, tā kuplais ohšols, ko web-tras nešpej šchaubiht. Tohs trihs wihrus, šho šlepkawu waddonus, wišh riktigi uštrahpija nošhmeht, kurri tee irr.

Tē nu Behteris šawu šlepkawu šarjā eenahjis jautri runnaja, tē ar weenu, tē ar ohtru, bet runnajoht wiina azzis usmannigi luhfojahs un wiina aušis klau-sijahs drihs uš preefšhu drihs atpaklak. Žau gandrihs štundas laika tē kawejees, wišh đšird, ka ohtrā šambari, weens ohtram kluffam šchuffi: „Brah! ja taggad nau laiks, tad nau nekad!“ Sulawinis atbild: „wehl ne!“ — Behteris atgreesees atpaklak ušbrehža šiprā balši: „Taggad man irr laiks!“ žirta ar wiššu špehlu Sulawinam pliki gar auši, tā, ka tas tuhlin išchlouku gar šemmi krittā. Pašchulail pulkštens šitta 11. Kapteine ar faweem saldateem fanahl eefšhā. Behteris pawehl, lai wiššu to šlepkawu barru šaflehd.

Bet nu bahrgā prahtā šauza kapteini Trubezkoju preef-šhā, un eefšahwa arri tam pliki gar aušim wainu pahmesdams, ka nau atnahjis ap defmiteem, bet par štundu wehlahš, nekā pawehlehts nahšt.

Kapteine tuhlin išwiljis pulkšteni no kabbatas un Keisara pawehlešchanu, išrahda, ka wiinam pawehlehts ne ap 10, bet ap pulkšten 11 ar saldateem šchē buht.

Behteris atšinnis ka ahtrumā pašham ar rakši-šchanu bij krahpees, tuhlin nobuščhoja kapteina peeri, wiinu uslelidams par gohda wihru, kas pawehlešchanas riktigi išpilda. — Ko Kreewi un Latweešhi wezds laikōs turreja par šaunu, to Keisars Behteris turreja par gohdu, ka žilweks šawas wainas atšihšt un i-štahšta, tapohž wišh uš kapteini Trubezkoju pagreesees wehl tā runnaja: „Man buhs par žitteem wal-diht, bet wehl ne-efmu eemahžijees pats ša-was ahtras dušmas waldihšt!“

Tohs trihs šlepkawu wiršneelus Sulawin, Pušchkin un Žiller 5. Merz 1697 notešaja uš nahwi.

Behteris atšahdams širšu Romanadowšku par walšerahšs preefšhneeku šawā weetā un to generalu Gor-don par šarra waldineeku, aišreisoja April mehneši 1697. gaddā uš ahšemmehm. Wišh uš šawu žeku panehmis lihds Le Fortu, Golowinu un Wosniščhinu, jo šchōhs trihs generatus Behteris žeenija tapohž, ka teem bij gudra šaprašhana un dedšihgs jautrs gars. Wišh žrib-beja lai wiinu pašhu, kamehr žekā buhs, neweenam ne-dohd šinnamu, ka wišh Keisars irr. Wišh peelikka šewim to gohđawahrdu „Leelkommandeere“, kas Kreewu Keisara wahrđā šuhthits uš ahšemju walšihm, bet Le Fortu wišh eezehla par wiršneeku šheem Kreewu-šemmes šuhžiteem. Lihds reisoja lahdi 300 bajahru dehli, kas pašhi no labba prahta bij peđahmajušhees un šam Behteris to waklu dema, lai arri wiini dabu manniht ahšemju tautu gudribas, šinafchanas un derrigas eerit-teschanas un 70 šarra wihi ar offizeereem šchōhs augštus reišmannus pawaddija. Bet wiššiem bij šipri preekohdi-nahts, lai neweens neleekahs ne manniht, ka pats Keisars wiinu widdū irr. Wiini reisoja žaur Žggawu šemmi un Widšemmi, par šurrahm tolaik waldija Sweedru šeh-niščh, bet kas weenumehr bij apšarrotas, un ko tee šehmini žits žittam ar šarru atnehmahs. Tē bij brihšham Kreeweem, Pohštem, Dahneem, Šalkšhem, brihšham Swee-dreem wiršrohka; bet tee muhšhigeeg šarri, kas tē weenu-mehr plohšjahs, išpohštija eedšihwotaju labklahšchanu; jo šinnama leeta, ka meers šarro, bet nemeers išpohšta. Šihga bij patte pirma ahšemju pilšehta, ko Behteris dab-buja redšeht. Wišh bij panehmis lihds mahžitus in-šcheneerus, šuru amahs bij, wiššu to, kas Keisaram iš-rahđijahs derrihgs, ušžeikenahšt uš papihra un aprakšihšt eefšh grahmatahm.

Weena lahda leeta raddahs tē Šihgā, prohti tee žeete walni ap Šešchrihgu un žitadelli. Šad Keisars inšhe-neereem pawehleja, lai wiššu krepoštu apšlatta un uš pa-pihra nožeikena, tad Sweedru guberneers Dalberg, to nelahwa, aišbildinadamees, ka wišh to nedrihšt darriht beš šawa šehniina šinas un pawehlešchanas. Leelkom-mandeerim Behteram tas nepatikka, un šad dašhi Šihgas eedšihwotaji wiinu pašinnuščhi, ka wišh effoht pats Kreewu Keisars, tad wiinam jo wairahšt nepatikka, ilgahšt te palikt, bet wišh atšahdams Šihgu, reisoja uš Žel-gawu, šur šuršemmes herzogs tohs Kreewušemmes šuh-tius ušnehma ar gohđbihjafchanu, itim tā, ka pats Keisars buhtu wiinu widdū. No Želgawas Behteris reisoja uš Šönigsbergu. Puhšhu šuršišs dabujis šinnaht, ka Kreewu Keisara šuhthiti nahšt wiinu apmekleht, iššuhthija šawu gohda šarra pulku šheem weeseem pretti. Šur bij šarra rinda šlattama un azzihm ko papreežatees, par to šepnu brangumu, kas tē redšams.

Kreewušemmes šuhthitee no Le Forta wadditi apmekleja šurširšu šawā wili. Šuršišts tohs ušnehma ar šehnišč-šigu gohdu. Šarj šheem šuhthiteem bij pats Keisars Behteris lihds; bet jebšhu wišh šawu keisariku gohdu šehpa; tomehr wiššas azzis randšjahs uš wiinu; bet ne-weens ne-eedrohšchuanajahs wiinam to peenahšamu keisa-rišku gohđbihjafchanu parahdiht. Leelkommandeers weh-

lahk daudstreib apmelleja Kurfirstu. Bet Kurfirste no sawa augsta weefa runnahm un istureschanas bij skaidri nolehmis, ka Leelkommandeers irr patš Kreemu Keisars Pehteris, tadehl wiensch ar to runnajoht wiinu gohdaja ar to gohdbihjigu wahrdu: „Keisariska Majestete.“ Pehteris arri neleedsahs ka wiensch tas irr. Scho noslehpmumu tikween Kurfirste sinnaja, wissi zitti augstmanni tik to ween sinnaja, ka Leelkommandeers irr Kreemu Keisara subhtis weefis.

(Uf preefchu wehl.)

Behduzetejs seedoni.

Ar tumfchi saku dekki dabba klasta,
 Un tuhstosch pušku swaigsnites atspihd;
 Un putni dseefmas dseed no lihgfma prahta
 Un flawe Radditaju katru brihd. —
 Un kur tik kahju sperr, tur lihgfmit' gaida
 Un wiffas mallas preeka lihgtin lihgt;
 Par seedoni, to jauku, wissi smaida,
 Un wiffseem darbeem darrišana wihkt.
 Tik behdultrim, kas ar skumjahm kaujahs,
 Mas preeku darra dabbas jaukumi,
 Wansch kluffiba, eefsch mefcha ehnas raujahs,
 Tam affaras speefch ahra krafschnumi.
 Ko behda frds? — Ko ta ar skumjahm tinnees?
 Statt! kahds irr mihslihs, schehlihs Deewa prahts!
 No pazeefchanas pukschm fewim pinnees
 It daitu krohni, lai nesahp tew wahts! —
 Kad semmes wirsa jau schee preeki tahdi
 Pee swehta kunga kahju pamesla,
 Zit wairahk nebuhs tur, — un preeki kahdi —
 Wp mihta kunga gohda fehdeffa?! —
 Schi zerriba mums wiffas behdas remde
 Un frichu wahtes sahles lassina.
 Mums jaunus preekus dshwojoht jau dsemde,
 Pee mihta Tehwa klastahk pawadda. E. F. S.

Atbildas.

E. B. — un **P.** Zubju ruhtrahs sahles nedohsim us reisi, bet peejaufsim pa druksimai flimneefem pee ehdeena.
S. I. — **M.** Zubju grabmatu dabuju. Deewa walihgu us jaunu weetu! Subhtet labht beeschi arri no turrenes. Zubju wehleefchanohs is darrifchu.

Sludinafchanas.

No Wez-Platonis pagasta teefas wiffi, kam tahdas parahdu praftifchanas un malfafchanas pee tahs mantibas ta noniterufcha fainneela **Samel Grünfeld** no Wfimu Raschot Kanne mahjahm buhtu, teef usajinati, fewi tanni weeniga uf **6. Jul f. g.** nolikta terminu meldeetes, jo wehlahu neweens netaws klauhts. 3

Wez-Platoné, 15. Mai 1872.
 (Nr. 115.) Preekschschd.: A. Wetland.
 (S. W.) Teef. ftrihw.: A. Allen.

Prawingu pagasta waldischana zaur scho darra sinnamu, ka wiina sawas darrišanas **Katra pirundeena** idarrihs ar naudas fauemschani un passes pahemainschani un ja swehtdeenas eefritihs, tad tuhlin to deenu weh tam, — kas zittas deenas nabht, staigahs var welli.
 Prewingu pagasta waldischana, 8. Mai 1872.
 (Nr. 70.) Pagastamezzaf.: R. Kundfing.
 Pag. ftrihw.: Mleme.

Neuhof Neufeltes pagasta waldischana darra sinnamu, ka **30. Mai fch. g.** no Neuhof Neufeltes magafines 400 mehri rudju us wairahfsohli fchani tiks pahrdohiti. Ta pahrdohifchana notifs Mas Bahrbeles muishu. 2

Neuhof Neufeltes pag. walb., 6. Mai 1872.
 (Nr. 44.) Pag. wezz.: Randertehn †††
 Ftrihw.: J. Rosjewski.

Brambergu pagasta waldischana zaur scho sinnamu darra, ka fcha gadda **26. Maija** pulstien trijos weh wudeenas tas muhneeku un flaturu darhs pee tabs fcha pagasta buhwejamahs fshlas walafscholitajem tiks nodohht. Tee tu walee nolihkum irr pee fchihf pagasta waldischanas eefstattami. 1
 Falsgrahwe, 8. Mai 1872. Nr. 168.
 (S. W.) Pagasta wezz.: J. Rosenber.

R. M. — C. Ar pateizibu fauemsim, ja mums ko pasimneefet. To raktu par teateri gan deewsim waj warrefchu isleestah, jo tapat ka tee, kas nu reis irr eemihlejusches teateri, grihb lai zitti teem atwehl wiinu preeku, tapat arri neklahfees teem wirsa krist, kas newarr teateri tik augstu zelt un falkahs nezif neredsoht wiina teelo atihhtifchanas fwehfu. Sa-trai leeta irr dimi puffed. Newarr wis gaisnu weh teatera mehricht. Par-rises teateri ihwakarus mudscheja, bet tabs pafshas rohlas, kas tur plant-fchtmaja darrija darbus, ka fchaufchalaes to dsirdeht.

B. R. — S. Zit ahri fwehfu.

Latw. aw. apgahdatajs.

Naudas tirgus,

	Rihga 20. Mai 1872.	uspraff.	fohl.
5% walstas-afseeneschanas bihtes ar wianest.	1. afseent.	155	154
	11. afseent.	154	152
5% walstebankas-bihtes		95	93 1/2
5% Widf. sandbrihtes, usfalkamas		100 1/4	99 3/4
	ne-usfalk.	96	95
4 1/2% Kurf. sandbriht. usfalkamas		99 1/2	98 1/2
	ne-usfalk.	96	94 1/2
Rihgas-Dinab. dshfzetta atzijas uf 125 rub.		145 3/4	145
5% Rihg.-Dinab. obligazijas uf 125 rub.			
5% Rihg.-Zelgaw. " " " 100 " "		117	116

Labbibas un preefchu tirgus Zelgawa, 22. Mai, Rihga, 20. Mai un Uepaja, 12. Febr. 1872. gadda.

Malfaja par:	Zelgawa.	Rihga.	Uepaja.
1/3 fshetw. (1 puhru) rudju	2 r. 20 k.	2 r. 50 k.	2 r. 30 k.
1/3 " (1 ") fweefchu	4 " 25 "	4 " 25 "	4 " 80 "
1/3 " (1 ") meefchu	2 " 10 "	2 " 30 "	2 " — "
1/3 " (1 ") ausu	1 " 30 "	1 " 60 "	1 " 15 "
1/3 " (1 ") firmu	2 " 25 "	3 " 25 "	3 " — "
1/3 " (1 ") rupju rudju mistu	2 " 10 "	2 " 35 "	2 " 25 "
1/3 " (1 ") bihdeletu	3 " — "	4 " — "	3 " 25 "
1/3 " (1 ") fweefchu mistu	4 " 50 "	5 " — "	5 " — "
1/3 " (1 ") meefchu putraitu	2 " 75 "	3 " 75 "	3 " 50 "
1/3 " (1 ") kartoffeli	— " 70 "	1 " 25 "	1 " — "
10 pudu (1 bsklawu) feena	3 r. 50 k.	4 r. 50 k.	4 r. — k.
1/2 " (20 mahrz.) fweesta	4 " — "	5 " 50 "	5 " — "
1/2 " (20 ") dshfles	1 " — "	1 " 15 "	— " 90 "
1/2 " (20 ") tabaka	1 " 45 "	1 " 25 "	1 " 80 "
1/2 " (20 ") fshlitu appiau	5 " — "	— " — "	— " — "
1/2 " (20 ") krowaa linnu	2 " 50 "	2 " 40 "	2 " — "
1/2 " (20 ") brakfa	1 " 90 "	1 " 10 "	1 " 20 "
1 muzzu linnu fshflu	11 " — "	9 " — "	8 " — "
1 " flfu	10 " — "	11 " 50 "	15 " — "
10 pudu farkanas fahls	6 " 50 "	6 " 25 "	— " — "
10 " ballas ruyjas fahls	6 " 40 "	6 " — "	6 " — "
10 " " smalkas fahls	6 " 30 "	6 " — "	6 " — "

Latw. Awifchu apgahdatajs: J. W. Sakranowicz.

Uf grunti fchihf teefas fpreeduma no 3. Mai f. g. no Zelawas pagasta teefas teel usajinati wiffi tee, kam kahdas praftifchanas buhtu no teem pee Grendfchu pagasta peederigeem nomirufschent laulateem laudihm **Matthies** un **Trihne Freidorf**, tapat tee, kam wianem kas buhtu jamakfa, zaur fcho usajinati weh **gadda un deenas**, rehki-nahhts no trefshas reifas fchihf ihfluddinafchanas, jeh kad tad kahda fwehtdeena eefristu, tad nah-kama teefas deena, pee fchihf pagasta teefas pee-meldeht un ishtohfnahht ar to peedraudefchani, ka tee, kas ar sawahm praftifchanahm fehbahht nabhts, ar wianahm atradiiti un tee, kas parahdus flehys, liffkuma nolikta ftrahpe kritihs. Ko lai leel wehbra! (Nr. 462.) 3
 Grendfchu teefas namma, Mai 1872. (S. W.)
Dakteris Meyer, kas ihhts fchim kattoku eela dshwoja, taggad eemizees **esera eela** krona namma Nr. 15, prettim kalweefchu basnijai. 1

No Stammes pagasta teefas teef usatiznati wiffi tee, sam tabbas taifnas parabdu praaffifchanas no nomitrufocha diaawas Peterneeku mahju fainneeka **Fris Putning** buhtu, tabbas libds **12. August f. g.** fcheitan veeneft, jo zitadi wiffiem weena muhfiga kluffuzefchana tiks aiflita. Tapat arri tee, tas veeminnetam nelatim to parabda buhtu, lohy uffautii, famu parabdu libds witefimetat deenat allibdinabt. Ras to wehru neenem, frititai wehlatu dubblitiga irahye. 3

Stamde, 6. Mai 1872.
(Nr. 59.) Preeffchebde.: J. Garraus.
Teef. ftrihw.: Mieme.

Kad par to mantu ta libdfchinniga Salkas-muifchas Dreimanna fainneeka **David Schrader** parabdu deht konturje fpreetia, tad no Salkasmuifchas pagasta teefas wiffi parabdu deweft ta wafcha teef usatiznati fawas praaffifchanas wia-wehlekais libds **26. Juni fch. g.**, kurra deena par to weenigu iflehhgichanas terminu nolfta. fche peedobt un peerahdirt, ar to fannu, fa wehlahft neweens netiks klauffbts. 1

Salkasmuifchas teefasnamma, 26. April 1872.
(Nr. 123.) Preeffchebde.: A. Friedenmann.
(S. W.) Teef. ftr.: A. Grün.

No Siuktas pagasta waldifchanas, Dohbeles awiakft, lohy fluddinabts, fa pee tabs wafchas **10. Juni 1872** tas pahraitifchanas darba pee Siuktas ffohblas namma, furch ar eerebtkinafchana to materialu weefefchannu un leezeneeku ftelleschannu uf 1941 rubl. 55 kap. f., pehz zimmermannu un muhneeka anfhlafta, nolftis ul mofahlfobhifchannu nahfs. Klahrtalas finras irr fatru feitdeen Siuktas teefas namma dabujamas redseht. Jhwapfchi teef veemeldehts, fa 1/2 dalka falogs, tam kas uf ta darba gribb fobhilt kuhf ja-ecelef. Siuktse, 8. Mai 1872. 2

(Nr. 144.) Paq. wezzak.: R. Weinberg.
ftrihw.: Berg.

Zelgawas lohpu aifftahwe-fchanas beedriba, dibbinadamees uf teem Kurlemmes gubern. awfhs 30. April 1866 Nr. 33 no zeen. miniftera f. iffluddinatem lohpu aifftahwe-fchanas iffluneeem, un uf ta Kurl. gub. awfhs 6. Mai 1872 Nr. 36 iffluddinata **Wifs a u g - f a f t i** awffirinata waldib. fenara ufafa no 14. Merz 1872 Nr. 13767. — daru zaur fcho finnamu, fa lohpeem uf waj no tirgeem weddoht, tabjas til tabda wibfe un ar tabdeem vinnekteem jeb fatreem drihu feet, kas teem newarr weliqas fahwes, jeb pawiffam wehl mohlas darribt. Wafhijas un pagasta wibri, Ed arri tirgus uftraugt, pehz augfcha minnetu miniftera f. ifflunnu 9. purk-tes, tohy lubati: zeeti ween uf to luhfoht, fa fchee lohpu aifftahwe-fchanas ifflunni netohy pahfahyti un wainigece ftarabetti. Sawus zeen. beedrus turprettim Zelg. lohpu aifftahw. beedriba zaur fcho uflubdt, fa arri no famas puffes zil ween eefpewjams uf to gribbetu luhfoht, fa wiffi uftraugt wehlfahigi par to gabda, fa augfcha minnetem ifflunneem netohy wetti darribtes. 3

Zelgawa, Mai mehneft 1872.

Zelgawa.

Zaur fcho daru es wiffiem finnamu, fa es fcheit par dakteru efmu ufmetees, un dflwoju aptelkera Gohfch f. namma, libdfchinniga freis-dakteru Willaret f. dflwowfti, leelaja eela, prettim Kato, bafnizai, 1 treppi uf augfchu. Ar mannim warr dabubt rumnabt: ribtis no pulkften 9 libds 11 un pawalkares no pulkft. 3 libds 5. 3

Dr. A. Brasche.

Lehgeris no ffunftigeem druwu mehfleem, Superfoffat (marka Packard)

jau 10 gaddus fchinnit femme par derrigeem atrastfi, pee

P. van Dyk, Ribga,

leelaja fmlfchu eela Nr. 1, prettim birfchu fubreim. 2

Zelgawa nau tas lehgeris wairs pee Kahrla Gunthera, bet pee kaufmannu **R. Hoepfner**, pee tirgus plattfcha.

Wiffiem teem mihleem draugeem,

fas mannim luhgichanas wehstules eefubtijufchi, lai es pais pehz famas lobbatas anfhfchanas winau wahrida Ribgas Watweefchu beedribas preeffch-nezibn luhdu, deht nehmiga rumnaswihru pulfa un leelu netabrtibu zittas darriifchanas, wilmigu fapulzi drihsa laika fapault, daru finnamu, fa fchinad leeta labbas zeribas, fa wilmigu fapulzi laitam drihti fapaults un life neween praftibat, bet arri jo labbat praftibat beedribas darriifchanas atfal par jaunu waldibt; ta fimo Zubfu draugs

C. J. Bertrams.

Finnamu daru fa es Dobbela, kaufmannu f. Davidofsky namma, dflwoju un wiffadus mahju lohpus ahrtifchu, arri rafhus; fa luhgichanas grabmatas un t. j. pr. latweefchu, wahzu un freewu waloda taiffchu. 2

Dombrowsky,
lohpu dakters.

Tulkums.

Zaur fcho daru es wiffiem finnamu, fa man no Kurlemmes oberhofteefas **Tulkums** war dflwo-weewetu eerahdibts, un fa ar mannim tur Klit-geberga namma no 10. Mai f. g. ldeenas — tillai fwehdeenas un fwehtu deenas ne — preeffch-wudeenas no pulkft. 8 libds 11 un wehzudeenas no pulkft. 3 libds 5 warrehs dabubt apunnatees. Tulkuma, 6. Mai 1872. 1

A. Buettner,
oberhofteefas adwofabts.

Iflohsefchana

35. Behterburgas lotterijas
irr it ihfa laika.

Lohfes uf furrabm fritht **2 tuhftofchu winneftu 50 tuhftofchu rublu wehrtiba** irr wehl par 1 rubl. 20 kap. dabunamas Zelgawa, paites eela Nr. 20, pee

Eh. Walter.

Lohfes teef uf wehlefchanohs arri par waffi wefwotitas, bet war to irr no 1 libds 10 lohfehm 30 kap. paites nauas fapecelef.

Wiffadus fortes mahldernu wehrwee, fopallalku, firmiftu, terpentinu un pinfeles pahrdohd ar argahwofchannu par lehteem tirgeem ta andeles weeta no 3

Friedrich Kufsnera,
leelaja eela Nr. 3.

Zelgawa.

Zaur fcho daru es wiffiem finnamu, fa es fcheit par dakteru efmu ufmetees. Manas dflwo-wttis atrohdabs leelaja eela, pulkftenawitizitaja Wenzdela namma, blaffam falkajam Stolzerim. Ar mannim warr dabubt rumnabt: ribtis no pulkften 8 libds 10 un pawalkares no pulkft. 4 libds 5. 2

Dr. S. Glaasen.

Lohpu ifrahdfchana Dohbela.

Lohpu ifrahdfchanas deenas
1) arri fentohpu mahfchinas un eeroofchi tiks ifrohdtii;
2) famu atfhkietu weeta arri bittes un birfchu lohpeju leetas tiks ifrahdtitas.

Tadeht fubdram un ufazitajam wiffus birfchu lohpejus, femlohpujas, mofchimu fabrikantus un kaufmannus, kas pee tabs tabbas ifrahdfchanas gribb weedeerotees, lai weeteizabs pee Bremer tunga Dohbela libds **1. Juni fch. g.**

Tad arri finnojam 1) fa weeteifchanas terminfch preeffch ifrahdamceem lohpeem libds 1. Juni irr aifkeltis, 2) fa neweeenam ifrahdtajam nau aiflegts ebdawu famam lohpuam doht libds no mahfcham.

Komiteja.

Grabmatu finna.

Brabtu Bufch grabmatu bohde, Ribga un zittas grabmatu bohdes Ribga un Zelgawa irr dabujamas fchabdas jaunus grabmatas:

Malaja **Abholu dahfneeks** jeb **Pamabzifchana** ne ween par to, fa anglu fohfti no fehtlabm audfjami, pohfejami etc., fa kantu jeb meihu fohfti lohpujami; bet arri wehl daudf zittas deriqas mahzibas, kas dahru wihfotajem un lohpejem jastan. Ar 47 bildehm ifflaidroja un faraktiija S. Kiewers. Matja mahli eefeta 50 kap.

War wetti mihlehts. Stabts if Widsjemmes fenlatiteem no M. Lapp. Maffa 25 kap. Tad wehl brabtu Bufch grabmatu bohde warr dabubt to grabmatu: **Stabts, fa Kolombus Ameriku usgabja.** Pahrufohts no J. Rathminder. Maffa, agracht 40, taggad tillai 30 kap. 1

Peo **J. W. Steffenhagen** un dehta Zelgawa irr dabujama fchi grabmata:

Abholu-dahfneeks, jeb pilniga pamabzifchana wiffadus augligus dahrfa fohfus audfinabt un lohpyt, faraktita no Zahna Chrmanna Jihgra. (Obtra drikke.) Maffa 40 kap.

Basnizas un skohlas sinnas.

Weens Kungs, weena tizziba, weena kriiziba.

Mahditajs: Stnaas. Skohlmeistaru sanabtschana (konferenz). Wiffio-
nes sinnaas. 1774.

S i n n a s.

No Chrgemes draudses Widsemme. Chrgemē gribb eetaisibt raggu pubschanu tapat kà jau dauds zittās weetas Widsemme schur un tur tahdas dsirdamas. Lai gan mas — ihfā laifā un tikkai ar 5 raggeem un weenu klar-netti jau ar Deewa palihgu tik tablu bija tikluschi kà s. g. leelā zettortdeenā basnizā pee jauneku (meitu) eeswehtischanas pahri meldinu, — pee ee-eschanas basnizā to eeswehtischanas dseefnu, kuru behrni ween dseedaja un to slawas un pateizibas dseefnu, kuru wiffa draudse dseedaja, lihds puhta. Tee pirmee, kas ar scho darbu sahka puble-tees, bija tikkai Chrgemeeschi ween, kur pagasta skohlmeisters K. P. par wadditaju buht usnehmahs. Bet taggad daschi arri jau no zittahm walstehm sah peebeedrotees. Dubtu gan wairahl raggi jau eegahdati, bet lihds schim wehl bija ma palihdsetaju no zittas puffed. Dohma drihs attal wehl kahdus wairahl peewest klah. Gribb pawiffam 12 dabuht. Lai Deews dohd ka wehl wairahl mihlestibas dahwaninu rastohs un ka schis gohda darbs labbi us preekschu eetu, Deewam par gohdu un zilwekeem par preeku un sirds pazillaschonu! J. Z....

No Zeiflas. Tanni 19. April schennes draudses mahzitajs zeen. Grünberg kungs scho draudsi atskahdams aishgahja us zittu draudsi — Winkas pilsehtu. Winsch schai masā draudsi Deewa wahrdu sehlu tikluschi 6 gaddi un 8 mehneschi irr sehjis. — Kas winna spehzigus spreddikus irr dsirdejschi, tee lihds ar mums Zeiflenseescheem weenis prahtis apleezinahs: ka zeen. Grünberg kungs irr weens no tem spehzigakeem spreddikotajem. Zik dauds winsch par Zeiflas draudses lablshschanu irr ruhpeees, tas ihsumā nau aprakstams; bet tik kahdu masumiau no tam peeminneschu: zaur winna gabdashanu irr taggad Zeiflas kirspehlei faws jauks diwitabschihgs mahzitaja dsihwoflis, — kur arri appakshajā tahschā pagaidahm, kamehr pee ihpashā lubgshchanas namina jeb basnizas tiffim — lubgshchanas sahli irr eerikthehts; zaur winna gabdashanu dabuja Zeiflas pilsehta draudse skohlshotaju, lai draudses behrni pee mubshiga kà laiziga labbuma atfshschanas taptu westi; zaur winna ruhpehm tiffa Zeiflas draudse pee fawahm jaukahm ehrgelitehm, — par kurrham arri gohdu un pateizibu effam parahdā winna augstai lantatai draudseni par ruhpihu lihds gabdashanu.

It ihpashā zeen. Grünberg kungs bij jautris flimneeku un wahrgutu apmekletais, katram fawu palihdsibu sneegdams zil ween spehja. Kà winsch pats mums paliks dahrgā peeminnā, tā arri winna pehdejee pamahzishchanas wahrdi: lai dsihwojohht saderrigi, mibligi fawā starpā, zits zittu panehdami kà kristigeem zilwekeem peeklahjabs un newis kà pagani launu ar launu atmahfadami; lai bawdoht tikluschi to dwehfeles bairribu, — jo kà zilweks bes maises newarroht dsihwoht un effohht jamirft, tapat arri ja zaur grebkeem mubshigi negribboht mirt — bes dwehfeles maises newarroht istikt u. t. t. kur klanstraju sirds dsikti tappa sakustinatās un azzis ar affarabm pidiyahs.

Par wiffu winna publinu dauds draudses lohjektu wahrdā issaklu winnam dauds dsirds firsnigu paldeews un no wiffas irds wehlanees: lai Deews winnam lihds ar winna augstu laulatu draudseni wiffu ko winni mums labbu dsirijuschu bagatigi atmahka, jo mehsh effam wahji preeksch tam; lai Deews winneem palihds winnu jaunajā weetā un lai peeschkire wiffadus labbums un lai mums Zeiflenseescheem, kas taggad effam bes dwehfeles ganna, dahwinatu jaunu, tahdu pat spehzigu drihsā laifā!

A. U—i—t.

Skohlmeistaru sanabtschana (Konferenz).

Kà jau fennahl eeroddufchi, mihsteem awischu lassitajeem no fawahm sanabtschannahm kahdas ihfas sinnas pasneegt, gribbam arri schoreis to darriht, — ne leelidamees ar fawahm sanabtschannahm un apspreeschannahm eeksch amata leetahm, bet wehledamees, laut jel tahdas sanabtschanas, kur tahs jau pastahw, jo deenas wairahl stiprinatohs un kur winnas wehl nau, us preekschu zeltohs un mufsu tautai par swehtibu sekmetohs. — Arri dohmajam un zerram, us tahdu irihsi jo drihsahl peedsihwoht, ka no mufsu masahm sanabtschannahm, kurras taggad wairahl reissas par gaddu un tikkai sinnamōs aprinkōs teek noturectas — us preekschu warubht iszelsees weena tahda kursenmes skohlmeistaru sanabtschana, kahda mihsteem Widsemneekem jau dauds gaddus skohlsham un skohlmeistereem par leelu swehtibu pastahw. — Ja tas Deewam par gohdu, Winna walstibai par dibbinaschonu un mums par swehtibu warre buht, tad Winsch arri mums to neleegs.

Sawu 16. aprinka skohlmeistaru sanabtschana notar-
rejahm Wahnes skohlas naimmā, tai 1. Mai 1872. —
Bijahm kahdi 14 skohlmeistari sapulzejuschees. No mufsu

aprinke mahzitajem, kas daschureis tschetri waj peezi muhsu widdü arri sawas rohkas ar leelu mihlestibu pee fchi darba peeleel — schoreis tiklai weenu, pr. Wahnes mahzitaju Boettiger sagardijahm; jo zitti bija nenowebschamu lawellu deht, to tohti noschelhodami mahjäs pallufchi.

No teem preefsch apspreefschanas us wiffahm muhsu fanahlschanahm stahwedameem preefschmetteem irr mahzifchanas wihse (Methode) ta pirma, un tapehz schoreis apspreedahm wiffupapreefsch to bihbeles stahstu ihsumu preefsch tahdeem behneem, kas til weenu seemu ween dabu fsholä eet, us to mums tahs jau pagahjuschá fanahlschanä no Salbus mahzitaja Kupffera preefsch sawwakkigäs apspreefschanas usrafshtas 20 jantafchanas no wiffa bihbeles stahsta, par leelu atweeglinafchanu bija.

Pehz tam tikla noturretas diwas prohwas mahzibas. Weena no kahda katkimes mahzibas gabbala un ohtia is pasaules stahsteem; kur alkai brähligä mihlestibä daschus derrigus padohmus pee behnu mahzifchanas zits zittam dewamees un zits no zitta nehnamees.

Tad tikla diwas us to farafstitas runnas turretas; weena no Wahnes fsholmeistera Simonsohn „Par muhsu fanahlschanahm (Konferenz), un ohtia no Lutrinu fsholmeistera Schwanberg „Par dseedafchanas beedribu lohpschanu, — un lä warretu lihdselt, lai tahm wiffadas dseefmas un daschureis tohti wajadfsigi dseedajumi netruhtu.“ Pehdigi arri mahzitajs ihfös, bet swarrigös wahredös norahdija us tahm wajadfsibahm, kas wiffuwairahk muhsu laifös pee behnu audsinafchanas irr eewehrojamas un lä fsholmeistereem no sawas puffes par tahm buhtu jagahda.

Kad nu alkai nahloschu fanahlschanu us to 11. Septemberi Lutrinu fsholas nammä bijahm nolikufchi un us to trihs prohwas mahzibas turrefchanas stary amata beedreem idallijufchi, beidsahm schahs miblas darba stundinas ar Deewa flawefchanu un pecluhgichanu, lä tahs bijahm eefahlfufchi.

K. Simonsohn,

fchi aprinka fsholm. fanahlschanu
rakitu weddejs.

Missiones sinas V.

No Madagaskares fallas.

Gal. gr. 4, 21—31. tas apustuls Bahwils raksta no Ahbraama diwi dehleem jauku lihdsibu. Tas wezzakais, Ismaels, no tahs kalpones Ugares pehz meefas dsimmis, sihmejabs us teem pasaules behneem, kas kalpo grehleem, nahwei un wellam, bet tas jaunakais, Ihsaaks, no tahs swabbadahs, Sabras, zaur to apshlischanu dsimmis, sihmejabs us teem Deewa behneem, kas irr no Kristus atswabbinati us to muhschigu dshwofchanu Jerusalemä, kas irr augschä. Bet schinni muhschä tee pasaules behnu wajia tohs Deewa behnus lä Ismaels wajijaja Ihsaaku.

To iklatas Deewa behrus dabu fajust sawä muhschä, ka winsch tohp eenihdehts sawas apsinnafschanas un apleezinafschanas deht; bet wehl flaidraki to warr manniht pee debbes walstibas notiklumeem, ka ta tohp wajjata un nizginata no pasaules laudihm, ihpafchi pee missiones darba, kas irr ta sihme, kurrai tohp prettim runnahts neween no paganeem, bet arridsan no kristiteem, kas abbi fadohdahs lohpa pret ta Runga un pret Winna swaiditu, fazzidami: lai winna faites farauktam un no mums atmettam winna wirwes, un lä Sauls schnahz draudedami un laudami pret ta Runga mahjefleem. Bet tee raksti fakka: ismett to kalponi un winnas dehtu, jo tahs kalpones dehtam nebus eemantohht ar tahs swabbadas dehtu. Jo tas, kas debbesis dshwo, fmeijabs par winneem, jo winsch sawu lehnianu irr swaidijis par Zianu un us winnu fazzijis: sehdees pa mannu labbu rohlu, teekams es tawus eenaidneelus likschu par pamesslu tawahm lahjahm. To warr azzihm redseht pee missiones darba, kas tohp strahdahts Madagaskares fallä.

Schi falla us rihteem no Afrikas, kahdas 200 juhdes noht no tahs, driht til leela, lä Franzijas semme, tai irr augsti kalni, leelas straumes tell jubrä, leeli meschi, ar tahdeem brangeem kohleem, kas aug tiklai deenaswidus karstäs semmes, brangas augligas druwäs un ptawas, us kurrahm barrojabs lohpu un awju leels pulka. Semmes eedshwotaji irr melni zilwefi, bet garrä no auguma un stipri ar meefas un dwehseles spehkeem, un buhtu teem sawä labbä semme jauka dshwofchana, ja tee nebuhtu tumfchi pagani, apehnoti no mahnu krehslibas. Madagassi sinna no ta wiffaugstaka Deewa, kas debbesi un semmi raddijis; bet ka tee winnu newarr redseht, tapehz tee winnam n.kalpo, bet zitteem labbeem un launeem deewecm, kurreem tee zell biledes un teem flannahs un uppure. Kä katrs zilwefis dsimmis, lä winsch peederrocht waj labbam waj launam deewam un no winna dabuh sawu labbu waj launu likteni; tapehz nu ar burschanu un shleschanu jeb uppureem tas launais liktenis japahrelabbo. No kahdas tizzibas sinnama leeta nekahds meers nedf zerriba firdi newarr rastees.

Madagaskares falla preefsch 200 gaddeem no Portugischeem arasta; no winneem arridsan kattoku missionari te atraiditi; bet tee nespehja neneeka isdarrisht un zehla Madagasseem tahdu flawu, ka tee stulbi lä lohpi un nespehjoht to preezas mahzibu peenemt. Preefsch tahdeem 60 gaddeem missiones darbs alkai tappa usnems no Ewangeliuma missionareem; jo 1814. gaddä Madagaskares lehnisch Madama taifija derribu ar Anglescheem, no teem mahzibu un karra riklus lukgdams. Angleschu lehnisch subitja winnam karra wirneekus un fsholmeisterus; zehlahs fsholas un lihds ar tahm fsholahm arri nahza missionari no Londones missiones beedribas; daudf no teem, kas fsholas mahzijabs lassihht un rakstihht, arri dabuja mahzitees no ta Runga Jesus un fahja eefsch ta

tizzeht. Bet 1828. gaddâ nomirra tas kehniusch un uf wiina krehsla kahya winna meita, Kanawalona. Ta bija tai jaunai mahzibai par prettineezi un redsedama, ka dauds no wiinas pawalstneekem, arridsan no wiinas raddeem un wirsneekem un kambarjunkureem to tehwu deeweltus atstahja, winna islaida pawehli, lai wiffi missionari to fallu atstahj un wiinas pawalstneekem nau brihw to tehwu tizzibu atmeht. Madagassu apustuls, tas missionars Jones (lassi Dschons) dewahs us to maso fallinu, Maurizius, fur Angleschi walda, gribbedams redseht, lâ ta leeta beigsees? Dauds no Madagasseem, tas Jesum tizzeja, galwas pilsehta, tappa sohnditi ar nandas maksu; bet 1838. gaddâ weena fewa no augstas kahrtas, ar wahrdu Kasarawawi kas negribbeja fawu pestitaju aisleegt, no tahs kehnienees tappa nosohndita us nahwi. Wiina dseedaja slawes dseefmas, kaneht tas bende winnai ar schlehpu to firdi pahduhra. Nu wiffi kristiti no isbailehm aiskemti behdsa us teem kalneem, fur tee apflehpahs allâs un nakts tumshâ sapulzejahs us deewakalposchannu. Bet ta kehniene ar to nepalikka meera, bet palikka affinskabrige; wiina issuhthja larra spehkus tohs kristitus guhstih, un kas fawu tizzibu negribbeja aisleegt, tas tappa fadedsinachts waj noslihznachts, waj no augsteem kalneem nogahstis, tâ ka wiffi kauli teem tappa fadraggati. Tannis deenas dauds affinsleezineeki tahs leezibas no Kristus deht tappa noschnaugti, bet tee irr nahkuschchi no leelahm behdahm un sawas drehbes irr masgajuschchi un sawas drehbes irr ballinajuschchi eeksch ta jehra affinihm, tadcht tee irr preefsch Deewa gohda krehsla un winnam kalpo deenâ un nakti. (parahd. gr. 7, 11—15.). Tâ tappa peepilditi tee wahrdt, ka tas, kas pehz meefas bija peedsimmis, wajaja to, kas pehz garra bija peedsimmis, tapat arridsan taggad. Bet tas muhscham newarreja notikt, ka weena draudse, kas ar til dauds affinihm bija apsegeleta, buhtu isnihlusi zaur zilweku tralkoschannu. So tas rakts fakka: ismett to kalponi un wiinas dehlu, jo tahs kalpones dehlam nebuhs eemantocht ar tahs swabbadas dehlu? Ta kehniene mannijsa, ka ta pa wolti pret to dselloni bij spahrdijust un ka wiina to jaunu mahzibu newarreja isdeldeht, jo jo wairahl ta tohs kristitus wajaja, jo wairahl kauschu pee wiinu tizzibas atgreesahs, kas dewa tahdu spehku eeksch nahwes breefmahm; arri fawu ministeru, larra lungu un raddu starpâ ta newarreja to ewangeliuma tizzibu isnihznacht; ar no til dauds affinihm apgrubhtinatu firdi tai bij ja-aiseet no schihs pasfaules. Wiinas weenigai dehts, Madama II., pehz wiinas palikka par kehniinu. Winsch jau sen fleppen bij Ewangeliuma mahzibai padeweess; un par kehniinu palizzis, winsch pawehleja, to wajaschannu atstah un palahwa teem missionareem atpalkat greestees. Tee iskliduschee sapulzejahs atkal no mescheem un allahm kehniina pilsehta un lâ wezzâs laikâs tee kristiti mehdsa darriht, ustaisija kristigas basnizas tannis weetas, kurrâs tee affinsleezineeki

tilluschchi wajjati un nosauti. Bet tas kehniusch no pasfaules gohdibas un lepnibas uswarrehts Jesus swehtu mahzibu nepatureja firdi, bet to til gribbeja kohpt fawâ walstibâ, lai Giropas waldineekem libds taptu. Tad zehlahs pret wiinu zitti no wiina pawalstneekem, kas to tehwu tizzibu un eeraddumus negribbeja atmeht un pasaudeht, un wiinu nosahwa. Pehz wiina zehlahs wiina raddineeze, Kanawalona II. Schis wahrds wiffus aiskrahba ar isbailehm, kas wehl atminneja tahs pirmahs Kanawalonas breefmas darbus. Bet wiinu isbailes bij pa wolti. Kad ta kehniinu gohda krehslâ kahyusi, fawus pawalstneekus sapulzinaja, tad wiinas gohda krehslam kahrt wizzinajahs weens karrogs ar to wirstaktu: „Gohds Deewam augstibâ“ un wiinai blakkam us galda kahrt pee wiinas frohna bija nosilta ta swehta Bihele. Wiina pasluddinaja, ka negribboht waldihht par fawu pawalstneeku sinnamahm firdihm, bet illatram atwehleht pee kurrâs tizzibas gribboht turretees, un pehz kahdeem gaddeem 1869. g. wiina patte liffahs kristitees un zaur kristibu fawu kristigu tizzibu apleezinajusi, peedallitees pee Kristus draudses. Nu warreja redseht, lâ tee kaudis, kas libds schim fawu tizzibu fleppen bij kohpuschchi, preefsch wiffseem fawu tizzibu apleezinaja, bet tee, kas libds schim par to jauno mahzibu neso nehtij behdajuschchi, fawai mihtotai semmes mahtei stedsahs palkat. No Tananarimas, ta galwas pilsehta, ta preezasmahziba isplehtahs wiffâs mallâs; tee missionari staigaja zaur wiffu fallu un apmekleja tohs tizzigus, tohs mahzidami un us to taifnu zeltu rahdidami un flubbinadami, jo daudsâs weetas tee bij faderrejuschees no elladeewu kalposchannas atrautees un Jesu peeluhgt, mas wehl to sinnadami no wiina preefschraaksteem un preefschschimes. Isgahjuschâ gaddâ to kristitu skaitlis no 37,000 us 153,000 effoht pazehlees, un schinni gaddâ missiones lappas atkal raksta, ka 100,000 dwehfeles pee draudses effoht peegreesuschahs. Wiffas fallâs eedshwotaji effoht libds 4 milionu. Pehz zilweku prahta tâ isflattahs it ka Madagassares tauta gribbetu palikt par kristigu tautu, lai arr wehl buhtu deewegan tahdu, kas to preezasmahzibu wehl eenihd, nizzina un apfmeij; jo tas, kas pehz meefas peedsimmis wajaja to, kas pehz garra irr peedsimmis; bet to tas rakts fakka: ismett to kalponi un wiinas dehlu, jo tahs kalpones dehlam nebuhs eemantocht ar tahs swabbadas dehlu? Londones missiones beedriba wairs newarr to darbu warreht, zitteem janahl wiinas pflaumâ; Norwegeschu missiones beedriba fawus wehstneschus irr subthjusi teem palihgâ. Zeffahs mallu mallâs flohlas un basnizas, leels flohlmesteru un mahzitaju trubkums; to trubkumu pildihht arri tahdas augstas flohlas eezehluschchi, kurrâs jauni kaudis tohp isaudsinati par flohlmestereem un mahzitajeem. Tananariwâ trihs grammatu speestawas eezeltas, kas zittu nenceka nedrukka, lâ ween biheles un zittas swehtas grammatas. Londones missiones beedriba Angleschu bihelu beedribai liffusi

druckt 50,000 jaunu derribu Madagassu wallodâ; tahs wiffas weenâ gaddâ ispirktas. Kad weenu jaunu basnizu gribbeja eeswehticht, tad us eeswehtichanas swehtkeem arri nahza ta lehninene; winnu gribbeja apfweizinaht ar tautas dseefmu, ar kuru mehdi tohs lehninus apfweizinaht, bet ta to nelahwa un pawehleja flawas dseefmu dseedah, jo tas ne-effoht lehninenes, bet Deewa nams un winna negribboht Deewam gohdu laupih.

Mihlee missiones draugi, lai preezajamees ar to Kungu Jesu, kas irr nahzis ugguni eededsinah wirs semmes, par to ugguni, ko winsch ar sawu garru uskubris Madagaskarê; jo mehse ne-effam tahs kalpones behrni, bet tahs swabbadas. Bet lai arri ar sawahm luhgschanahm un dahwanahm nahkam palihgâ, ka warr iseet strahdneeki Deewa ptaunumâ un Deewa walstiba pleschahs pee mums un pee muhsu melneem brahteem Madagaskarê.

Grüner,
Rendas mahzitajs.

1774.

Utpakkat flattitees us sen pagahjuscheem laikeem prah-tigam zilwekam irr labh un derrickes. Wehture irr tas wislabbakais ffohlmeistars. Kas tik ween gribb, tas no tahs dauds ko warr mahzitees.

Zhpaschi kairam Ewangeliuma draudses lohzeklam buhs labh prahts, sinnaht dabuht, kâ agraf' ar tizzibas un basnizas buhschanu bijis.

1774 wiffa Gaujenes draudses basnizas buhschana tikka ismekleta. Daschas schahs ismekleschanas wehtrâ nemmamas leetas lassitajem preekschâ zelschu.

Wispirmal' no draudses ismekleschanas jeh pahrlaufschanas (wisitazijas) protokollla mahzamees, ka Gaujenes draudse (un laikam tãpat arri tahs zittas Kursemmes un Widsemmes draudses) toreis warren tumfscha bijusi. Pahrlaufschana (laikam basnizâ) draudse tik tumfscha tikka atrasta, ka weens no teem pahrlaufstajem. Palsmanes mahzitajs Wahr, protokolli likka eerakstih: winsch tik ween diwus zilwekus effoht usgahjis, kas drusku atbildjuschi. Dee zitti it neko ne-effoht sinnajusch.

Pahrluhkfoschanas kommissija schahs tahdas tumfschas deht stipri norahja, ir mahzitaju, ir draudses ffohlmeistaru, ir draudsi. Domehr es netizzu, ka schi norahschana dauds buhs palihdsejusi. Jo tumfschu tik ween ffohla s warr aisdih, pagastu ffohla s. Un ffohla s zelschanas spehls kommissijai jau nebija.

Mahzitajam, Saath wahrâ, kas 7 gaddus sawâ amata bija, stipri tikka peekohdinahts, lai sawu amatu us preekschu stipraf' waldoh, jo draudses tumfscha effoht leela. No wiffem 2691 Latweescheem, kas draudse dsh-

wojoht (taggad irr kahdas 6000 dwehseles), tik ween 400 prohoht lassih.

Arri tikka nolikts, ka mahzitajam 1 dahlderis strahpes jamakfajoht par kuru behrnu, ko eeswehtichohht un kas katkissi nemahloht.

Draudses ffohlmeistars, Graue wahrâ, 69 gadus wezs un 14 gaddus amata, tikka apfuhdsehts, ka tohs draudses lohzeklus, kas winnu apfaitinajusch, nolahdejoht, kad Deewa wahrus turroht basnizâ tannis swehtdeenâs, kad mahzitajs nau mahja.

Kad kommissija scho fuhdsechanu bij ismeklesjusi un par tãfnu atradusi un kad turkloht tikka atrasts, ka ffohlmeistars pee sawa amata pawiffam nederrihs effoht un winnam nekad nweena ffohlneeka ne-effoht bijis, tad to nozehla no amata.

Kommissija usgahja, ka Gaujenes draudse 300 Zggauni effoht sem Gaujenes pils, sem Jaunasmuiskas un sem Bormannmuiskas un nolikka, ka scheem ikpahrswehtdeenâs Zggaunu Deewa wahrus basnizâ buhschoht turreht.

No schahs kommissijas nolikschanas warr atskabrst, ka schee 300 Zggauni agraf' gluschi bes Deewa wahrdeem bijusch.

Taggad neweena pascha Zggauna Gaujenes draudse wairis nerohdahs. Wiffi par Latweescheem palikkusch. Domehr wehl rohdahs kahdi wezjischi, kas labba' iggauniski runna ne kâ latwiski. Jaunaki laudis turpreiti irr flaidri Latweeschi. Arri kahdas rets Zggaunu wahrus wehl rohdahs, it kâ „Enus.“

Latweescheem irr sawahds peewillschanas un peesawinafchanas spehls. Kas Gaujene ar kahdeem simteem Zggaunem notizis, tas fennakos laikos ar dauds tuhstoscheem Liweem notizis, kas Zggaunu raddi irr.

Pee Wahzeeschu atnahfchanas Widsemme Liwi, ne wis Latweeschi, bija tee pirmee, kurrus wiini fatikka. Liwi toreis apdshwoja taggadeju Nihgas un Walmeeres aprinki, Latweeschi turpreiti taggadejo Walkas un Zehsu aprinki un arri Kohlfnesses un Burtneeka puffe bija Latweeschi. Pamasihtinam, gaddu simtenu laikâ, wiffi Liwi par Latweescheem palikkusch. Kas sinn, waj Nihgas un Zehsu aprinka Latweeschi wehl peeminn un sinn, ka ne Latweeschi, bet Liwi winnu tehwi bijusch un ka winnu weztehwi newis no Pruhfijas un no Leischu semmes Widsemme eenahkusch, it kâ Latweeschu weztehwi?

Bet lai nu buhtu kâ buhdams: spehls Latweescheem un winnu wallodai irr, zittadi wiini wiffu Liwu tautu sawâ klehpi nebuhtu guldinajusch un zittadi arri Gaujenes draudses 300 Zggauni tik ahtri un bes kahda trohksna un bes kahdas apgehzibas par flaidreem Latweescheem nebuhtu palikkusch.

(Us preekschu betajums.)

Latw. Awischu apgahdatajs: J. W. Sakranowicz.

No zensures atwehlehts. Nibgâ, 18. Mai 1872.

Druklahts pee J. W. Ettefenhagen un dehta